

Disput. Jur. de Judiciis. Tit. I.

ācse. Istam limitationem tradit Cynus in l. 2. n. 2. Cod. de iurisd. omn. Jud. ubi Albericus n. 3. ī fin. & inclinant Baldus, & Salicet. tamēsi de hac limitatione minus expreſſe loquantur ibi, docet Bart. in d. §. filius. n. 1. in fin. Joannes de Platea in l. filios, n. 2. C. de municip. & orig. l. 1c. Lucas de Penna ibi n. 1. Marian. Soccin. ubi sup. in d. vers. quid autem. Surdus cors. 343. n. 28. l. 3. Barbosa in d. art. de foro originis, num. 28. & 31.

54 Limita secundo dictam secundam ampliationem, ut nepos fortiorum forum in origine avi, eamque tunc sequatur, cum nascitur in potestate avi: secur si in ejus potestate non nascatur. Ita sentit Bart. in d. l. assumpio, §. filius n. 1. in fin. ff. ad municip. Joannes de Platea in d. l. filios, n. 2. Lucas de Penna, ibi n. 1. in fin. C. de municip. & orig. lib. 10. quam sententiam, ut indubitatem videtur praeſupponere Gregor. Lopez in d. l. 32. tit. 2. p. 3. glossa 4. qui ex eo ait hodie apud nos Castellanos fere locum non habere praeſumptam secundam ampliationem, quia nepotes legitimi plerunque non nascuntur in potestate avorum. Quippe cum ex contractu matrimonii cui benedictionibus Ecclesiæ filius liberetur a patria potestate, juxta l. 47. Tauri, qua est l. 8. tit. 1. lib. 5. recipil. & consequenter filios suos in potestate habeat. Quo sit, ut nepos ex legitimis procreatus nuptiis non cadat in potestatem avi ad similitudinem nepotis concepti ex filio emancipato, & illud autem, versic. quod si post emancipationem, Institut. quibus modis jus patria potest. solvi. quam eadem sententiam ex eodem fundamento, juxta jura Castella sequuta est Rota Romana diversorum decr. 359. n. 2. 1. p. Cesar de Grassi decr. 5. qui filii sunt legitimi, alias decr. 180. & Hieronymus Gonzalez in regulam 8. Cancellarie, glossa 9. §. 1. n. 98. & 99.

55 Sed ab haec limitatione recedit Barbosa in d. art. de foro originis, n. 30. expeditus aduersus eam text. in d. l. Liberius. §. in adoptiva. ff. ad municip. ubi nepos sequitur originem ari naturalis quantumcumque sit natus in adoptiva familia; quo casu certum est non nasci in potestate avi naturalis, d. §. illud autem scire. Inst. quibus modis jus patria potest. solvi. Ergo ea tantum ratione nepos sequitur originem avitam, quia est conceptus vivo aro, etiam si extra ejus potestatem, & quia adoptio non mutat originem naturaliem, l. ordin. §. jus originis, ff. ad municip. & de incol. Cujus sententia ego quoque ea ratione ducas subscrivo.

56 Amplia tertio, prædictam regulam, & conclusionem principalem, ut ratione originis propria, paternæ, vel avitæ, non solum fortiorum forum civis originarius in loco originis, quoad civilia, sed etiam quoad criminalia; ut ibi quoad omnia possit conveniri, & Judex loci originis sit competens, & legitimus, ut in omnibus causis civis originarii sui territorio, & jurisdictionis, possit procedere, de illisque cognoscere. Ita sentiunt Doctores quos terulum supra n. 48. & nos plenius examinabimus quod attinet ad cognitionem criminalis, inferioris agentes de foro delicti ex n. 735.

57 Subamplia, & declarata, prædictam tertiam ampliationem, ut cum duplex effectus possit considerari hujus fori originis; alter ut in eo possit civis originarius vocari ad honores, & munera; alter ut in eo possit in ius vocari, & conveniri de quavis actione contra ipsum in judicium deducta, ut planè desumitur ex glossa in d. l. assumpio, §. 1. verbo, non domicilium sequitur, ff. ad municipal. & de incol. & commun. ex Doctoribus: quicumque forum originis fortior in aliquo loco, quoad ambos istos effectus forum fortior: videlicet ut possit in eo loco, vocari ad honores, & munera, item ad judicium super quavis actione civiliter, vel accusatione criminaliter intentata;

58 Quod primam partem istam subampliationem probat textus in l. municip. 23. l. ordines, 15. §. jus originis, ff. ad municipal. l. C. ubi petantur tutor, vel curat. l. C. de municip. & orig. l. 10. l. privilegio, 6. C. de incol. cod. lib. camqueut certain presupponit Silvanus cors. 1. n. 101. & 102.

Sed limitanda est prima hac subampliationis pars, ut quod dicitur in loco originis possit quem vocari ad honores, & munera; locum non habeat in eo, qui adeptus est senatoriam dignitatem. Nam ille retinet quidem jus honorum in loco originis; onerum autem redditum immunis. Quod notavit Oldradus cors. 169. n. 1. vers. fallit. tamen. Rebussus tract. de Consiliariis Regum, n. 28. Tuscus litera D. conclus. 595. n. 4. quod probat textus in d. l. municip. in princip. Tandem, quod attinet ad decr. 90. Antonii Thesauri, non invenio quid in ea dicatur de simili com-

municipal. iuncta glossa penult. ibi, & in l. 1. verbo muneri. bus, C. de municip. & orig. lib. 10. & in d. l. heres absens, verbo debet. in §. proinde. ff. de iudic. ubi notant communiter Scribentes, apud nos est textus in l. 32. tit. 2. p. 3. vers. la prima, ubi expendit Gregorius glossa 4. tradit Bartolus in d. l. assumpio, §. filius, n. 2. ff. ad municip. omnino videndus, quia doctissima distinctione, ut solet, complebitur omnes casus. Albericus ibid. n. 6. Baldus in l. ult. n. 2. C. si a nos competit. Jud. Alex. in l. cum quedam puel. la, 19. in princ. n. 5. Decius n. 5. ff. de iurisd. omn. Jud. Marianus in Rub. de foro compet. n. 15. vers. othagefimo se. cundo. Quae eadem fuit sententia Cyni in l. juris ordinem, 2. n. 2. Alberic. num. 4. Baldi n. 4. Saliceti n. 6. Pauli n. 5. C. de iurisd. om. jud. quam sequitur Lucas de Penna in d. l. filios, num. 1. C. de municip. & orig. lib. 10. ubi per omnia assentitur distinctioni Bartoli. Boerius, decr. 13. n. 13. Antonius Faber lib. 9. Cod. tit. 30. definitione 24. ante n. 12. Cravetta cors. 441. n. 4. vol. 3. Caldas in consilio pro D. Joann. de Tassis, num. 9. post reper. l. si curatorem, Barbosa in d. l. heres absens, §. proinde, in art. de foro originis, ex num. 24. ff. de iudicis. Bellonus decr. 104. n. 7.

Sed contraria sententiam, imo in foro originis non posse originarium conveniri civiliter, vel criminaliter; sed dumtax vocari ad honores, & munera, afferuit glossa in d. l. assumpio, 6. §. filius, verbo non domicilium sequitur. Azor, in summa. C. de iurisd. omn. Jud. num. 28. Hostiensis in summa de foro compet. n. 6. Speculator l. 2. tit. de competentis Judicis aditione, §. 1. n. 34. Jacobus Rebusus in l. n. 3. C. de municip. & orig. lib. 10.

Barbosa autem ubi supra, num. 35. quamvis agnoscat, de jure communis recipitissimum esse, quod originarius ita fortiorum vocari ad loco originis, ut ibi conveniri possit civiliter, & criminaliter; tamen credit consuetudine obtentum esse, ut in foro originis proprie, vel paternæ non fortiorum quis forum, ut possit ibi conveniri. Adducit pro confirmatione sue sententia l. 15. tit. 1. parva 7. & ibi Gregorium glossa ult. & ejus confutacionis testem. Thesaurum decr. 90. ad fin.

Nihilominus non est recendum a priori sententia, 61 quæ verior est, & communior. Nam glossa, & alii, qui ab ea recelerunt, nihil adducunt, quo suam sententiam confirmant, & ut ingenue dicam, loquuntur ex capite. Tantum autem valere debet authoritas humana, quantum valet ratio; ut desumitur ex textu in cap. ego. folis, cum aliis distib. 9, notant Maſcardus de probacion. conclus. 843. glossa authoritas n. 15. vol. 2. Simon de Pretis de interpretatione ultimar. volunt. in proemio, n. 15. Tuscus litera A. conclus. 490. n. 2. Salon de Paz in l. Tauri, n. 628. cum seqq.

Neque obstant que adducit Barbosa, cuius sententia, 62 quod attinet ad consuetudinem illam iudicio meo, ut doctissimi viri pace dicam, fide caret. Nam illa l. 15. tit. 1. p. 7. de consuetudine nullum habet verbum. Cum vero significat nullum iudicem posse cognoscere de delicto, nisi iudicem loci delicti commissi, vel domicilii, vel loci, ubi reus habet majorē partem fortunatum suarum, vel prorogare jurisdictionis, prater quam si reus sit vagabundus, qui in quocumque loco, in quo inventus fuerit, potest accusari; debet ita explicari, ut convenientiam cum l. 32. tit. 2. p. 3. vers. la prima, & cum iure communis. Nam leges partitum, numquam censerit debent jus commune corriger, nisi cum id exprimunt, ut observat Gregorius Lop. insignis earumdem commentator, in l. 9. tit. 3. p. 6. glossa 3. per textum ibi, qui est notatu dignus, & in l. 10. tit. 5. sed. par. 6. glossa 10. Covarr. lib. 1. variar. c. 14. n. 5. & de matrimonio, 2. p. 7. §. 7. n. 4. Peralta in l. si quis in princip. testamenti, l. 38. ff. de leg. 3. Pelaez de maioritarib. 1. p. 9. l. n. 74. in nova impressione, n. 277. & sequent. Salon de Paz in l. 1. Tauri, n. 571. cum seqq. Gutierrez lib. 3. præst. qu. 29. n. 6. Amesqua ad portestate in se ipsum, l. 1. c. 23. n. 39. Carrasco ad novam recopilationem, c. 8. n. 91. Igitur vel interpretetur, cum lex agi de loco, in quo reus habet domicilium, sub domicilio comprehendisse domicilium originis, & habitacionis, vel non meminisse loci originis (quod satis est verisimile) quia in eo reus absens conveniri, aut accusari non potest, ut inferius dicemus. Gregorius autem in illa glossa ultima locum originis omisit, quoniam paulo ante in glossa 5. de illo egerat referens opiniones Doctorum circa potestatem Judicis loci originis, quo ad delicti punitionem. Tandem, quod attinet ad decr. 90. Antonii Thesauri, non invenio quid in ea dicatur de simili com-

Disputatio II. Quæſt. II.

Il confuetudine, imo verò ibi agit de comparatione fori originis cum foro delicti, & in criminalibus forum delicti foro originis præfert, relatis opinionibus Doctorum de hac re, & concludit, cum territoria sunt sub uno Principe, Judicem originis cogendum à superiore, ut reum remittat ad locum delicti, qua omnia nihil faciunt pro Barbosa. Sed tamēsi testaretur de ea consuetudine, fidem non faceret apud nos. Nam Doctori attestanti de consuetudine solum creditur quod suam patriam, aut Curiam, & locum, in quibus versatus est, non quoad alios, ut observarunt Rodericus Suarez in proemio legum fori, num. 17. in fin. Joannes Lupus in Rub. §. 21. n. 1. de donat. inter. Anton. Gabriel lib. 1. communum, tit. de probation. conclus. 4. num. 3. Maſcardus de probation. conclus. 426. n. 19. & conclus. 529. n. 6. vol. 1. Tuscus litera D. conclus. 558. n. 15. & seqq. tomo 2. cum plurimi omisit. Ut omissus, item communem esse opinionem, Doctori attestanti de consuetudine fidem habendam non esse. An vero possit Judex originis punire originarium, & aduersus ipsum procedere ob delicta extra locum originis commissa, quod ad hunc locum pertinere videbatur, tractabimus inferius in questione de foro delicti, 7. n. 735. cum seqq.

53 Limita nunc primam regulam, & conclusionem principalem propositam, ut non possit originarium conveniri in loco originis, nisi ibi conveniat, nam necessaria est in loco originis præfentia rei, ut adversus ipsum procedi possit: & quod consequens est, Judex originis non est legitimus, & competens ad procedendum aduersus absentem. Ita sentit glossa ultima, in verbo muneribus, in l. 1. C. de mun. & orig. lib. 10. Bartolus in l. assumpio. §. filius, num. 2. in fin. ff. ad municipal. & de incol. Baldus in Rubrica, num. 1. in fin. C. si non compet. Judex Angelus in d. l. heres absens, §. si quis tutelam, n. 4. & 14. ff. de iudicis. Paulus Caſtreñ. ibi n. 8. & in l. 2. n. 6. C. de iurisd. omn. Jud. Alexan. in l. cum quedam puer. 19. in princ. n. 5. ff. de iurisd. omn. Jud. ubi Decius n. 5. dicit comitatem. Panormitan. in c. significavit, n. 6. de Parochiis. Felynus in c. ult. n. 24. in princ. de foro compet. idem Decius in c. 1. 1. lectura, n. 158. & 159. de de iudicis. Ripa ibi, n. 64. vers. quarto amplia. Alciatus n. 33. Barbosa in l. 2. legatis, n. 7. ff. de iudicis. & in d. l. heres absens, §. proinde, in art. de foro originis, num. 37. Lucas de Penna in l. filius n. 1. C. de municipal. & orig. lib. 10. Franciscus Aretin. in l. cum specialis. penult. n. 1. C. de iudicis. Affict. decr. 284. n. 6. Gail obserat. præst. lib. 2. obserat 36. n. 11. Tuscus litera D. conclus. 592. n. 15. & litera F. conclus. 537. n. 12. tomo 4. Bellonus dicta decis. 104. num. 7. Bernardus Diaz in præst. crim. canon. c. 8. n. 1. in fin. apud nos probat textus expressus in l. 32. tit. 2. p. 3. & ibi notat Gregorius Lopez glossa 5. Ex quo credendum est falli Marianum Socinum, cum in Rubr. de foro compet. n. 15. vers. conclude igitur, existimat quilibet possit in origine propria conveniri, etiam si ibi non reperatur, nam praeterquam quod ejus opinio est singularis, eam nullo fundamento confirmat.

64 Sublimita præcedentem limitationem, ut in loco originis possit originarius, quamvis absens & ibi non inveniatur, promoverti ad honores, & vocari ad munera, qua absentibus etiam conferuntur, & indicuntur, cap. si tibi absens, t. 17. de prebend. in 6. Tuscus litera A. conclus. 39. lit. B. conclus. 85. & lit. C. conclus. 43. quibus nihilominus fungi compellendur erit. Notar Franciscus Aretin. in d. l. cum specialis. penult. n. 1. C. de iudicis, & Petrus Barbosa in d. art. de foro originis, n. 38. Atque si in eum sensum accipiat sententia Marianum Socinum proxime relati, vera erit. Arerinus pro hac sublimitatione refert Speculatorum, apud quem tamen eam non inveni. Verum eam plane probat textus in l. 1. C. de municipal. & orig. lib. 10. ubi glossa ultima in l. in adoptionem, la. 1. C. de adoptionib. quatenus presupponit posse quem in duabus civitatibus simul vocari ad munera, cum tamen simili non possit in duabus civitatibus præfens esse. Appositissimi exempli absentis promoti meminit Casseneus in catalogo glorie mundi, 10. p. considerat. 4. & non erant inter alios omittendi, ubi refert Adriani de Trajecto ob ejus eminentem scientiam, & virtutem, licet numquam fuisset Romæ visus, nec cognitus à Cardinalibus, fuisse electum Romanum Pontificem, quo tempore erat in Hispania, quod eodem modo retulit in ejus vita Onuphrius Panurus in additionibus ad Platianum de vita Pontificum, l. 2. tit. 14. p. 4. Item & matrimonii filiorum consentire. I. qui in Provincia 57. in princ. eod. tit. & juxta ea jura in regis rescriptis, & ordinationibus Indiarum interdictum est Praefidibus, & Auditoribus regionum audi-

Verum hæc ratio sano modo intelligenda est, verius enim mulierem nubendo propriam originem non amittere, que amitti non potest, l. assumpio 6. in princ. ad municipal. l. origine, & ibi. Bart. Cod. de municipal. & orig. lib. 10. Sed effectus fori originis per matrimonium suspendi, & etiam liberari mulierem ab honoribus, & munera, & propria originis, quatenus avocaret propter illa servitio, & cohabitatione viri, alii autem effectibus, & oneribus procedentibus ab origine remanere obnoxiam ut se ipsum explicans notat ipse Bart. in d. §. item rescripterunt mulierem, n. 5. & in l. unica, n. 1. C. de mulier. & in quo loco, lib. 10. sequitur Alex. conf. 100. n. 1. lib. 3. Iaso in l. si arrogat. n. 44. in fin. ff. de adoption. & relati à Thesauro d. dec. 123. n. 1. Marianus, & Decius ubi supra, idem Decius in l. 1. n. 17. C. unde vir. & uxoris. Joann. de Platea in l. origine, n. 1. C. de municipal. & orig. lib. 10. Mandelus Albensis cors. 23. n. 10. & 11. Franchis decr. 419. n. 2. 4. & sequent. & decr. 546. n. 19. & 20. & 29. 30. & 31. Tiraquell. ubi supra, n. 30. & 37. Beccius cors. 49. n. 26. & 27. lib. 2. Greg. Lop. in d. l. 32. tit. 2. p. 3. gl. 7. Barbosa in d. l. heres absens, §. proinde, in art. de foro orig. n. 41. & ff. de iudic.

Huc pertinet enodatio celebris illius dubitationis quis sit confensus civis originarius alicuius Civitatis, aut etiam Provincia, vel Regni. Que neque apud veteres, neque apud recentiores facilem habuit expeditionem, cum sit difficile explicatu, ex quo contrahatur ratio ita originis, à qua quis originarius dicitur.

Est autem ejus examen cum primis utile, & necessarium 68 propter frequentiam legum, statutorum, & privilegiorum, qua originarios admittunt ad officia, vel beneficia; aut immunitates, a quibus excludent exteris, & alienigenas à Civitate, Diocesi, vel Regno, quædam item prohibent originarios, quæ exteris, & alienigenis permittuntur. Apponamus exempla, quo magis questionis utilitatem commendemus. Juri communis prohibitum est iis, qui officium in aliqua Provincia administrant, inde oriundam uxorem ducere. l. si quis officium 38. in princ. ff. de ritu nuptiarum, l. 2. tit. 14. p. 4. Item & matrimonii filiorum consentire. I. qui in Provincia 57. in princ. eod. tit. & juxta ea jura in regis rescriptis, & ordinationibus Indiarum interdictum est Praefidibus, & Auditoribus regionum audi-